

Ida-Viru maakonnas Lüganuse vallas Nüri külas riigimetsa kvartali SO413 eraldisel 9 ja kvartali SO414 eraldistel 19, 23 ja 28 harvendusraie keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine

1. OTSUSTUS

Lähtudes Riigimetsa Majandamise Keskuse (registrikood 70004459) volitatud esindaja Sander Heinla poolt 10.01.2025 esitatud metsateatistest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22 ja lõige 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 8¹, metsaseaduse (MS) § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”, **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1 Jätta algatamata Ida-Viru maakonnas Lüganuse vallas Nüri külas riigimetsa kvartali SO413 eraldisel 9 ja kvartali SO414 eraldistel 19, 23 ja 28 (Sonda metskond 13 maaüksus, katastritunnus 75101:007:0160) harvendusraie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2 Täiendavad keskkonnameetmed lisaks õigusaktidest tulenevatele üldistele nõuetele ei ole vajalikud.

1.3 Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1 Riigimetsa Majandamise Keskuse (registrikood 70004459) volitatud esindaja Sander Heinla esitas Keskkonnaametile 10.01.2025 metsateatised, millega kavandatakse riigimetsas kvartali SO413 eraldisel 9 ja kvartali SO414 eraldistel 19, 23 ja 28 harvendusraiet (kokku 6,95 ha suurusel alal hinnangulise raie mahuga 301 tm). Metsateatised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris nr-tega 50001097668, 50001097669, 50001097670 ja 50001097671.

Kavandatavad raiealad paiknevad siseriiklikult Vabariigi Valitsuse 31.07.2014 määrusega nr 122 „Sirtsilooduskaitseala kaitse-eeskiri” (edaspidi *kaitse-eeskiri*) kaitse alla võetud **Sirtsilooduskaitseala Kullikünga piiranguvööndis** ning Natura 2000 võrgustikku kuuluval **Sirtsiloodusalal ja Sirtsilinnualal**.

2.2 Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatud tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJS § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22, § 6¹ lõige 3, § 7 punkt 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 4, MS § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu” § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust (KeHJS § 6 lõike 2 punkt 22, § 11 lõige 2³). Eelhindang lisatakse KMH algatamise või

algatamata jätmise otsusele (KeHJS § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 4). Keskkonnaamet lähtus otsuse tegemisel KeHJS § 11 lõikes 2 sätestatud tähtajast.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhinnangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJS § 6¹ lõige 3). Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lõike 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhinnangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1 Kavandatav tegevus

3.1.1 Tegevuse iseloom ja maht

Harvendusraie on kavandatud kolme eraldiasetseva langina kokku 6,95 ha suurusel alal keskealise metsa arenguklassi kuuluvates kase ja kuuse enamusega segapuistutes, kavandatav hinnanguline raiemaht on kokku 301 tm.

Harvendusraie on hooldusraie (MS § 28 lõige 4 punkt 2), mille eesmärgiks on metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimine ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamine (MS § 28 lõige 7 punkt 2). MS § 31 lõike 2 kohaselt ei tohi harvendusraie tegemisel puistu esimese rinde rinnaspindala viia väiksemaks sama paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud alammäärast. Nõuded harvendusraiatele on sätestatud metsa majandamise eeskirja¹ §-s 6.

3.1.2 Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega

Sonda metskond 13 maaüksus asub Ida-Viru maakonnas Lüganuse vallas, kus kehtib Maidla Vallavolikogu 30.06.2008 otsusega nr 175 kehtestatud Maidla valla üldplaneering² (üldplaneeringu kehtestamise ajal asus maaüksus Maidla vallas), millega alale raiepiiranguid ei ole sätestatud.

3.1.3 Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatavate raiete käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja §-s 19 sätestatuga.

3.1.4 Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5 Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

² Leitav: <https://www.lyganuse.ee/uldplaneering>

3.1.6 Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7 Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietöödel on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raietöid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8 Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2 Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1 Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Sonda metskond 13 maaüksuse sihtotstarve on 100% maatulundusmaa, maaüksus asub hajaasustuspriirkonnas.

Teisi planeeritavaid raieid (metsaregistris kehtivaid registrikandeid) kavandatud raieala mõjualas (milleks on kuni 30 m)³ registreeritud ei ole.

Raietega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

3.2.2 Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Kvartali SO413 eraldis 9 asub mustika kasvukohatüübis ja seal kasvab latimetsa arenguklassi kuuluv kase enamusega puistu. Kvartali SO414 eraldis 19 asub mustika kasvukohatüübis ja seal kasvab keskealise metsa arenguklassi kuuluv kuuse enamusega puistu. Kvartali SO414 eraldis 23 asub mustika kasvukohatüübis ja seal kasvab keskealise metsa arenguklassi kuuluv kuuse enamusega puistu. Kvartali SO414 eraldis 28 asub mustika kasvukohatüübis ja seal kasvab keskealise metsa arenguklassi kuuluv kase enamusega puistu.

3.2.3 Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatavatest raietest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus raied läbi viiakse. Raielankidega piirnevatel aladel võib esineda ajutisi häiringuid, mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet. Raiet kavandatakse metsamaastikus, raieala ei paikne veekogude rannal või kaldal ega märgalal ning alal ei ole erilist tähelepanu vajavaid pinnavorme.

³ Runnel, K. 2021. RMK rakendusüriing „Kaitstavate metsafragmentide eesmärgipärasuse suurendamine”.

Kavandatavad raialad asuvad siseriiklikult kaitse alla võetud **Sirts** looduskaitseala **Kullikünka piiranguvööndis** ja alal, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku⁴ kuuluvate **Sitsi loodusala** ja **Sirts** linnuala koosseisu.

Sirts looduskaitseala piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse (kaitse-eeskiri § 13). Tingimused metsa majandamisele piiranguvööndis on sätestatud kaitse-eeskirja §-s 14.

Eesti looduse infosüsteemi (edaspidi EELIS) andmetel asub kavandatud raiala terves ulatuses II kategooria kaitsealuse⁵ linnuliigi **metsise** (*Tetrao urogallus*) piiritletud elupaigas registrikoodiga KLO9133450.

Kvartali SO414 eraldisel 19 kavandatud raiala asub osaliselt ka III kategooria kaitsealuste⁶ linnuliikide, **öösorr** (*Caprimulgus europaeus*) ja **händkakk** (*Strix uralensis*) piiritletud elupaigas (registrikoodid KLO9130403 ja KLO9130416).

Kavandatud raialadega piirnevale alale, st 30 m mõjualasse jäävad III kategooria kaitsealuste linnuliikide **laanepüü** (*Tetrastes bonasia*) elupaigad registrikoodidega KLO9130502 ja KLO9130486 ning **väike-kärbsenäpp** (*Ficedula parva*) elupaik registrikoodiga KLO9130783, III kategooria kaitsealuse taimeliigi **kuradi-sõrmkäpp** (*Dactylorhiza maculata*) piiritletud kasvukoht registrikoodiga KLO9301719, III kategooria kaitsealuse samblaliigi **sulgjas õhik** (*Neckera pennata*) piiritletud kasvukoht registrikoodiga KLO9402179, loodusdirektiivi⁷ I lisas nimetatud **elupaigatüübid vanad loodusmetsad (*9010)** ning **soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)** (edaspidi ka metsaelupaigad), **vääriselupaigad nr 211594** (registrikood VEP211594), **nr 211595** (registrikood VEP211595) ja **nr 211596** (registrikood VEP211596) ning **pärandkultuuriobjekt „vaigutuslank“** (tüüp: eripärase kasutuseesmärgiga puistud).

Kultuuriväärtusi raialadel ei leidu.

Kavandatavate raialade piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4 Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud MS §-s 35. Kavandatud raie töödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3 Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatavate raie keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

⁴ Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri”.

⁵ II kategooria kaitsealused liigid on nimetatud Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruses nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu”.

⁶ III kategooria kaitsealused liigid on nimetatud keskkonnaministri 19.05.2004 määruses nr 51 „III kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine”.

⁷ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101&from=EN>

Kavandatavate raiete mõju keskkonnameeritud:

Kaitse-eeskirja järgi on Sirtsil looduskaitseala piiranguvööndis keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja (kaitse-eeskirja § 3 kohaselt Keskkonnaamet) võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab (kaitse-eeskirja § 15 punkt 6). Raietöödel ei kahjustata pinnast, kui puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnaselt või kaitseala valitseja nõusolekul, kui pinnas seda võimaldab.

Vesi – raiealadel ja nende läheduses ei asu veekogusid, seega raietega veekogusid ei mõjutata.

Välisõhk ja kliima – kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimameeritud saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus – raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, raiete käigus säilib puistute esimene rinne (ei teki lagedat ala) ja puistute esimese rinne rinnaspindala peab jääma vähemalt metsa majandamise eeskirja lisas 1 toodud alammääradele vastavaks, seega ei mõjuta raied eelduslikult oluliselt maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele - kavandatavad raied neid elemente ei mõjuta. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raiete teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatavad raied on ühekordse lühiajalise mõjuga, kestusega kuni 1 (2) kuu(d). Kavandatava tegevusega ei kaasne piiriülest mõju.

3.3.1 Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Kavandatavad raiealad asuvad Sirtsil loodusala ja Sirtsil linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” (edaspidi *korraldus nr 615*) lisa 1 punkti 1 alapunktis 51 ja punkti 2 alapunktis 395.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Sirtsil loodusala ja Sirtsil linnuala kaitse-eesmärgide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metaelupaigatüüpide (metaelupaikade) ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi⁸ järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga. Looduskaitseaduse (edaspidi LKS) § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

⁸Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätteid (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande⁹ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2 Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Kavandatavatel raialadel ega nende 30 m mõjualas ei ole registreeritud **Sirts**i linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikide elupaiku, seega raied linnuala ei mõjuta.

Kavandatavatel raialadel ei ole registreeritud ka **Sirts**i loodusala kaitse-eesmärgiks olevate liikide elupaiku ega loodusdirektiivi elupaigatüüpe, küll aga on kõikide kavandatud raialadega vahetult piirnevatel aladel (st 30 m mõjualas Natura 2000 võrgustikku kuuluva ala ja siseriikliku Sirts'i looduskaitseala Kullikünka piiranguvööndi piires) EELIS-es registreeritud loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübi **vanad loodusmetsad (*9010)** tunnustele vastavad metsaalad ning kvartali SO414 eraldistel 23 ja 28 kavandatud raialad piirnevad ka loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübi **soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080)** tunnustele vastava metsaalaga. Elupaigatüüpide *9080 ja *9010 kaitsmine on Sirts'i loodusala kaitse-eesmärkideks. Antud juhul metsaelupaigatüübile vastaval metsaalal raie ei toimu, seega elupaiga pindala ei vähendata. Samuti ei teki elupaigaga piirneval alal raie käigus lagedat ala, mistõttu metsamaastik ei killustu, maastikuilme ei muutu oluliselt ning olulist kumulatiivset mõju ei ole. Võib esineda mõningast valgustingimuste muutust eeskätt vahetult piirnevatel aladel, kuid elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur säilivad. Seega võib järeldada, et kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju metsaelupaikadele. Nimetatud elupaigatüüpide kaitseks on Keskkonnaamet 07.02.2022 kirjaga nr 7-4/22/2442 „Loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide range kaitse alla võtmine” teinud Keskkonnaministeeriumile (praegune Kliimaministeerium) LKS § 8 lõike 1 ning § 13 lõike 1 alusel ettepaneku muuta Natura 2000 võrgustiku loodus- ja linnualadega kattuvate siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaitsekorda selliselt, et loodusdirektiivi I lisas nimetatud metsaelupaigatüübid (sh *9080, *9010) oleksid rangelt kaitstud (moodustada sihtkaitsevöönd), alad on EELIS-esse kantud projekteeritavate alade kaardikihile (Metsaelupaikade looduskaitseala, Metsaelupaikade sihtkaitsevöönd).

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud, kuid kõik raialad jäävad teede äärde ehk on hästi ligipääsetavad. Seega kulgevad kokkuveoteed valdavalt mööda raialasid tee äärde, kuhu on võimalik metsamaterjal koondada ning ümbruses registreeritud metsaelupaikade läbimine ei ole vajalik. Külmunud pinnasega mööda olemasolevaid teid liikudes elupaiku ei kahjustata.

Sirts'i loodusala ja linnuala kaitse-eesmärgid on tagatud siseriiklike õigusaktidega. Siseriiklike kaitsealade moodustamisel (sh piiride paika panemisel) on arvestatud, et ka Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade kaitse-eesmärgid oleksid kaitstud. Sirts'i looduskaitseala kaitsekord on sätestatud kaitse-eeskirjas ja LKS-s. Kavandatavad raialad asuvad Sirts'i looduskaitseala Kullikünka piiranguvööndis, kus majandustegevus on lubatud.

Kavandatavatel raialadel ja nende vahetus mõjupiirkonnas ei ole registreeritud lisaks eelnimetatuile muid Sirts'i loodus- ja linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega kaitsealuste liikide leiukohti. Kuna raiete käigus puistud säilivad, mets raiutakse vaid hõredamaks, siis kavandatav raietegevus Sirts'i loodus- ja linnuala kaitse-

⁹ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

eesmärke ei kahjusta. Kavandatavad raied ei mõjuta ebasoodsalt Sirtsiloodus- ja linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Raied on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud **Sirtsilooduskaitseala Kullikünka piiranguvööndis**. Mõju kaitseala kaitse-eesmärkidele, mis kattuvad loodusala kaitse-eesmärkidega, on käsitletud punktis 3.3.1.2 (kaitse-eeskirja § 1 lõige 1 punkti 4 kohaselt kuulub metsaelupaigatüüpide *9080 ja *9010 kaitse ka Sirtsilooduskaitseala kaitse-eesmärkide hulka).

Kavandatud raiete tegemisel säilib puistute esimene rinne (ei teki lagedat ala), puistute esimese rinde rinnaspindala ei tohi viia madalamaks metsa majandamise eeskirja lisas 1 sätestatud alammäärast. Keskkonnaameti hinnangul ei kahjusta kavandatavad raied kaitseala seisundit, kui need on kooskõlas kaitsealal kehtiva kaitsekorraga (hooldusraied on kaitse-eeskirja järgi Sirtsilooduskaitsealal lubatud tegevuseks, puidu kokku- ja väljavedu tehakse külmunud pinnasega).

Raieala jääb Sirtsilooduskaitseala kaitse-eesmärgiks oleva (kaitse-eeskirja § 1 lõige 1 punkt 2) II kategooria kaitsealuse linnuliigi **metsise (*Tetrao urogallus*)** elupaika (registrikood KLO9133450) väljaspool kukkede mänguala. Metsise ja tema elupaikade kaitse on tagatud siseriiklike õigusaktidega (sh LKS-ga, kaitse-eeskirjaga). Siseriiklike kaitsealade moodustamisel (sh piiride paika panemisel ja kaitsekorra määramisel) on arvestatud, et ka Natura 2000 võrgustikku kuuluvate alade kaitse-eesmärgid oleksid kaitstud. Kavandatavad raiealad jäävad siseriikliku kaitseala piiranguvööndisse, kus majandustegevus on lubatud (LKS § 31 lõige 1).

Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub metsis 2023. aasta hinnangu alusel kategooriasse "ohualdis". Nagu enamik liike, on metsis tundlik munemis- ja haudumisaegse häirimise suhtes. Metsise kaitse tegevuskava kohaselt on metsise põhiliseks häirimiseks paljunemisperioodil tehtavad metsatööd, trasside raied ning teised metsas tehtavad tööd, mis võivad viia pesitsuse ebaõnnestumiseni. Mängu-, pesitsuse ja poegade kasvatamise perioodiks on metsise puhul ajavahemik 1. veebruarist kuni 31. juulini. Sel perioodil elupaigas raietöödest hoidumine aitab vältida metsiste sigimisaegset häirimist ning pesade ja munade hävitamist ja tagada metsiste eduka pesitsemise. Tulenevalt LKS § 55 lõikest 6 on kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik häirimine paljunemise ja poegade kasvatamise ajal keelatud.

Metsise elupaikades on soovitatav säilitada suuremaid haralisi mände ja olemasolul esimese rinde koosseisus haaba (sobivad metsisele mängu- ja toidupuudeks), hoida võimalikult palju puhmastikuga maapinda raidmetest puhtana (koondada raidmed kokkuveoteedele), et mitte vähendada oluliselt kanaliste toitumiseks vajaliku puhmastiku pinda ja ligipääsetavust tibudele. Samuti on harvendusraietel soovitatav jätta 1 ha kohta vähemalt 2 raiumata 0,1 ha suurust eraldiseisvat ala, kus säilitatakse ka alusmets ja teine rinne (harvendusraie mõju leevendamiseks, kanalistele võimalike sulgimiskohtade jätmiseks). Arvestades, et kavandatava hooldusraie korral puistud säilivad (lagedat ala ei teki), siis ei mõjuta raied metsise elupaika sellisel määral, et väheneks liigile elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet.

Lisaks asub kvartali SO414 eraldis 19 1,4 ha ulatuses III kategooria kaitsealuse linnuliigi **öösorri (*Caprimulgus europaeus*)** elupaigas registrikoodiga KLO9130403 ja 0,48 ha ulatuses III kategooria kaitsealuse linnuliigi **händkakk (*Strix uralensis*)** elupaigas registrikoodiga KLO9130416. Tegemist on osaliselt kattuvate elupaikadega. Öösorri ja händkaku elupaikade kaitse ei ole otseselt Sirtsilooduskaitseala kaitse-eesmärkides loetletud, kuid liikide elupaikade

säilitamine on seotud Kullikünka piiranguvööndi kaitse-eesmärgiga tagada kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

Öösorr on Eestis ebaühtlaselt levinud rändlind, keda võib kohata aprilli lõpust septembri alguseni. Pesitseb hõredapoolsetes nõmme- ja rabamännikutes, mõnikord männi-segametsade servaosades ja kuivadel puisniitudel, siirdesoometsades või kuivades loomännikutes, vahel ka raiesmikel ja noorendikes. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub öösorr 2023. aasta hinnangu alusel kategooriasse "soodsas seisundis". Arvukus on mõõdukalt langev, peamiseks ohuks on häirimine ja pesade hävimine metsatöödel. Pesitsusperiood on 1. maist kuni 15. juulini. Tulenevalt LKS § 55 lõikest 6 on kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik häirimine paljunemise ja poegade kasvatamise ajal keelatud. Kuna elupaik kattub metsise elupaigaga, siis tagab raietööde tegemine väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi pesitsusrahu ka öösorile ning aitab vältida pesade ja munade hävitamist.

Händkakk eelistab pesitseda vanades viljakates metsades (kuusikud, segametsad), saaki jahib väikestel lagendikel (niidud, raiesmikud, sihid, veekogude kaldad). Pesitseb eelistatult õõnsas puutüükas või puuõõnsuses, sageli ka kulliliste vanades pesades väga erinevates biotoopides (harva ka raiesmikel). Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub händkakk 2023. aasta hinnangu alusel kategooriasse "ohulähedane". Ohuks on raietega pesitsuselupaikade hävimine (sobivate tüügas- ja õõnepuude vähenemine), häirimine. Kavandatavad raied ei kahjusta ülemäära händkaku elupaigaks sobivat maastikku, kuid lindude pesitsusaegsete häiringute vältimiseks tuleb arvestada, et pesitsusaeg kestab 15. veebruarist kuni 30. juunini. Tulenevalt LKS § 55 lõikest 6 on kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik häirimine paljunemise ja poegade kasvatamise ajal keelatud. Kuna elupaik kattub metsise elupaigaga, siis tagab raietööde tegemine väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi pesitsusrahu ka händkakule ning aitab vältida pesade ja munade hävitamist. Elupaiga kahjustamist aitab vältida ka see, kui säilitada esimeses rindes surnud ja õõnsaid puid, mis aitab säilitada ja luua uusi pesitsusvõimalusi.

Kvartali SO414 eraldistel 28 ja 23 kavandatud raiete mõjualasse (Sirtsu looduskaitseala Kullikünka piiranguvööndi ning Sirtsu linnu- ja loodusala piiresse) jääb III kategooria kaitsealuse linnuliigi **laanepüü (*Tetrastes bonasia*)** elupaik registrikoodiga KLO9130486, kusjuures eraldis 28 piirneb vahetult elupaigaga idapoolsest küljest ja eraldis 23 jääb sellest ca 15 m kaugusele ning kvartali SO413 eraldisel kavandatud raie mõjualasse ca 16 m kaugusele (osaliselt Sirtsu looduskaitseala Kullikünka piiranguvööndi ja osaliselt Sirtsu soo sihtkaitsevööndi ning Sirtsu linnu- ja loodusala piiresse) jääb laanepüü elupaik registrikoodiga KLO9130502, kusjuures elupaiga ja raieala vahele jääb Ruunakünka-Lümatu metsatee koos kraavitrassidega. Laanepüü elupaikade kaitse ei ole samuti Sirtsu looduskaitseala kaitse-eesmärkides loetletud, kuid liigi elupaikade säilitamine on seotud Kullikünka piiranguvööndi kaitse-eesmärgiga tagada kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub laanepüü 2023. aasta hinnangu alusel kategooriasse "ohulähedane". Laanepüü pesitsuse võib nurjata pesitsusaegne häirimine või otsene kurna või pesapoegade hukkumine, kusjuures peamiseks negatiivseks faktoriks on pesitsusaegsed raietööd pesa läheduses tundlikul perioodil (pesitsemiseks valmistumise, munemise, haudumise ja väikeste poegade ajal, mis kestab 1. aprillist kuni 30. juunini). Kuna laanepüü elupaigas raiet ei tehta ja sellega piirneval alal puistu säilib ning raied tehakse väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi, mis tagab pesitsusrahu ka laanepüüle, siis kavandatav raie laanepüüd ja tema elupaika oluliselt ei mõjuta.

Kvartali SO414 eraldistel 19 ja 28 kavandatud raieala piirneb idapoolsest küljest III kategooria kaitsealuse linnuliigi **väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*)** elupaigaga registrikoodiga KLO9130783, mis jääb samuti Sirtsu looduskaitseala Kullikünka piiranguvööndisse ning Sirtsu

linnualale ja Sirtsiloodusala. Väike-kärbsenäpi elupaikade kaitse ei ole küll Sirtsilooduskaitseala kaitse-eesmärgikes loetletud, kuid liigi elupaikade säilitamine on seotud Kullikünka piiranguvööndi kaitse-eesmärgiga tagada kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub väike-kärbsenäpp 2023. aasta hinnangu alusel kategooriasse "soodsas seisundis". Peamiseks ohuks liigi arvukusele hinnatakse raiete tõttu pesitsus- ja toitumispaiade hävimist ning linnu häirimist, viimast eriti paljunemise ja poegade kasvatamise perioodil ajavahemikus 1. maist kuni 15. juulini. Kuna elupaigas raiet ei tehta ja sellega piirneval alal puistu säilib ning raied tehakse väljaspool metsise paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi, mis tagab pesitsusrahu ka väike-kärbsenäpile, siis kavandatav raie väike-kärbsenäppi ja tema elupaika oluliselt ei mõjuta.

Kvartali SO413 eraldisel 9 kavandatava raieala 30 m mõjualasse (Sirtsilooduskaitseala Sirtsilsoo sihtkaitsevööndi ning Sirtsilinnuala ja Sirtsiloodusala piiresse) jääb ka III kategooria kaitsealuse taimeliigi **kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*)** piiritletud kasvukoht registrikoodiga KLO9301719. Käpaliste sugukonda kuuluv kuradi-sõrmkäpp kasvab enamasti poolvarjulistes kohtades rabastuvates metsades, rabaservades, siirdesooservades ja -metsades, soistel niitudel. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel on vööthuul-sõrmkäpp 2023. aasta hinnangu alusel "ohulähedane". Peamiseks ohuks on kuivendamine. Tulenevalt LKS § 55 lõikest 8 on keelatud III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. Kuna kuradi-sõrmkäpa kasvukohas raietöid ei teostata ning lisaks jääb leiukoha ja raieala vahele Ruunakünka-Lümatu metsatee koos kraavitrassidega ehk vähemalt 13 m laiune ala, siis ei kahjusta kavandatav raietegevus kuradi-sõrmkäpa säilimist selles elupaigas.

Kvartali SO414 eraldisel 23 kavandatava raieala 30 m mõjualasse (Sirtsilooduskaitseala Kullikünka piiranguvööndi ning Sirtsilinnuala ja Sirtsiloodusala piiresse) jääb ka III kategooria kaitsealuse samblaliigi **sulgjas õhik** (Neckera pennata) piiritletud kasvukoht registrikoodiga KLO9402179. Sulgjas õhik on lehtsammaltaim, kes kasvab elusatel lehtpuutüvedel peamiselt vanades ning küpsetes, inimese poolt vähe mõjutatud metsades. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel on sulgjas õhik 2023. aasta hinnangu alusel "soodsas seisundis". Ohuteguriteks on puuliikide osakaalu muutmine metsades, metsade vanuse muutumine (vanade metsade ja suurte puude kadumine, lageraied, elupaikade killustumine). Peamiseks ohuks on kuivendamine. Tulenevalt LKS § 55 lõikest 8 on keelatud III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas. Kuna sulgja õhiku kasvukohas raietöid ei teostata ning lisaks jääb leiukoha ja raieala vahele vähemalt 17 m laiune ala (sh Piiri metsatee), siis ei kahjusta kavandatav raietegevus sulgja õhiku säilimist selles elupaigas.

Kvartali SO413 eraldisel 9 kavandatav raieala piirneb läänepoolsest küljest riigimaal asuva **vääriselupaigaga nr 211594** (tüüp: märgalade männikud ja kaasikud) ja lõunapoolsest nurgast ca 30 m kaugusele jääb samuti riigimaal asuv **vääriselupaik nr 211595** (tüüp: märgalade männikud ja kaasikud) ning kvartali SO414 eraldisel 19 kavandatav raieala piirneb läänepoolsest küljest riigimaal asuva **vääriselupaigaga nr 211596** (tüüp: männikud ja männisegametsad). Keskkonnaministri 04.01.2007 määruse nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused” § 26¹ kohaselt korraldab riigimetsas riigimetsa majandaja vääriselupaiga kaitset EELIS-es esitatud suuniste kohaselt. Riigimetsas asuvas EELIS-esse kantud vääriselupaigas on keelatud raie, välja arvatud erandkorras tehtav raie ja kujundusraie Keskkonnaameti nõusolekul. Kuna vääriselupaiga alal raiet ei teostata (keelatud on ka kokkuvedu läbi vääriselupaiga) ja hooldusraie tegemisel puistu piirneval alal säilib, siis kavandatavatel harvendusraietel vääriselupaikadele oluline mõju puudub.

Kvartali SO413 eraldisel 9 kavandatav raieala piirneb läänepoolsest küljest riigimaal asuva pärandkultuuriobjektiga „Vaigutuslank“ (tüüp: eripärase kasutuseesmärgiga puistud). Maa-ameti kaardikihile kantud pärandkultuuri objektid on Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt algatatud rahvusvaheliste projektide raames kaardistatud ja kirjeldatud eelmiste põlvkondade tegutsemise jäljed Eesti maastikul. Vastavalt metsa majandamise eeskirja § 19 lõikele 6 tuleb tööde teostamisel võimaluse korral vältida pärandkultuuri objektide kahjustamist. Kuna pärandkultuuriobjekti alal raiet ei teostata ja hooldusraie tegemisel puistu piirneval alal säilib, siis kavandataval harvendusraiel pärandkultuuriobjektile oluline mõju puudub.

Arvestades, et kavandatavate raiete korral puistud säilivad (lagedat ala ei teki), siis ei mõjuta raied Sirtsilooduskaitseala sellisel määral, et väheneks liikidele elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaikade kvaliteet.

Teisi Sirtsilooduskaitseala kaitse-eesmärgiks olevaid kaitsealuste liikide leiukohti ega loodusdirektiivi elupaigatüüpe ega ka muid kaitstavaid loodusobjekte kavandatavatele raiealadele ega nende 30 m mõjualasse ei jää.

3.3.2 Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Kavandatavate raiealadega piirnevatel aladel teisi raieid ei kavandata. Kavandatavatel raietel ei ole olulist mõju (sh kumulatiivset). Raied on kooskõlas üldplaneeringuga, kaitse-eeskirjaga, LKS-ga ja MS-ga ning muude õigusaktidega, seega ei ole kavandatavatel raietel eelduslikult olulist koosmõju kaitse-eesmärkidele.

3.3.3 Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Antud raiete puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Vastavalt kaitse-eeskirja § 15 punktile 6 on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib seda lubada juhul, kui pinnas võimaldab.

Kaitse-eeskirja § 14 lg 3 sätestab, et raie tegemisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liigiline ja vanuseline mitmekesisus. Kaitse-eeskirja § 15 punkti 1 kohaselt on piiranguvööndis puhtpuistute kujundamine keelatud. Eeltoodust tulenevalt on soovitatav säilitada osa surnud ja surevaid puid, jalal seisvaid puutüükaid ning osa lamapuitu. Surnud ja surevad puud, jalal seisvad puutüükad ning lamapuit võimaldavad leida elu- ja toitumispaiku erinevatele linnu-, putuka- ja seeneliikidele, suurendades seega ka elustiku mitmekesisust.

Harvendusraiega ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala viia madalamale metsa majandamise eeskirja lisas 1 toodud alammäärast (metsa majandamise eeskirja § 6 lõige 4).

LKS § 55 lõikest 6 lähtuvalt on keelatud kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal. Sellest tulenevalt tuleb metsise elupaigas raietööd teostada väljaspool paljunemise ja poegade kasvatamise perioodi, mis kestab 1. veebruarist kuni 31. juulini. LKS § 55 lõige 6¹ sätestab, et keelatud on looduslikult esinevate lindude pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine ning tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Lindude pesitsemise tippaeg on aprilli keskpaigast suve keskpaigani, seega tagab raietöödele seatud ajaline piirang pesitsusrahu ka teistele metsalindudele (sh öösorile, händkakule ja laanepüüle, kelle elupaika või selle vahetusse lähedusse kavandatav raieala samuti osaliselt jääb).

Soovitused lähtuvalt metsise elupaiganõudlusest:

- 1) säilitada suuremaid haralisi mände ja I rinde koosseisus haaba (sobivad metsisele mängu- ja toidupuudeks);
- 2) hoida võimalikult palju puhmastikuga maapinda raidmetest puhtana (koondada raidmed kokkuveoteedele), et mitte vähendada oluliselt kanaliste toitumiseks vajaliku puhmastiku pinda ja ligipääsetavust tibudele;
- 3) raie käigus jätta 1 ha kohta vähemalt 2 raiumata 0,1 ha suurust eraldiseisvat ala, kus säilitatakse ka alusmets ja II rinne.

Kanaliste jaoks on oluline puhmarinde, eriti mustika säilimine, mis on tähtsal kohal metsise toidulaua. Suuremad haralised männid sobivad metsisele mängu- ja toidupuudeks. Soovitus raiumata alade jätmiseks on antud harvendusraie mõju leevendamiseks ja kanalitele võimalike sulgimiskohtade jätmiseks.

Händkaku elupaiga kahjustamist aitab vältida, kui säilitada esimeses rindes säilikpuudena surnud ja õõnsaid puid, mis aitab säilitada ja luua uusi pesitsusvõimalusi.

Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4 Eelhinnangu järeldus

Kavandatavatel harvendusraietel ei ole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Sirtsu loodusala ja Sirtsu linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariolukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitsemeetmetele vastavalt on avariolukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Keskkonnamõju eelhindamise otsus avalikustatakse 14 päeva jooksul otsuse tegemisest väljaandes Ametlikud Teadaanded (AT).

Eelhinnangu koostaja:

Mare Rennel
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond